

LIVa

Forening mod
skadevirkninger
af prostitution

— En evaluering af indsatsen i praksis 2014

Af
Cecilie Riis Gadegaard

Konsulent
Birgit Petersson
Psykiatrisk
speciallæge

”En evaluering af indsatsen i praksis i 2014”

Udarbejdet af Cecilie Riis Gadegård

Redaktion:

Flora Ghosh og Lole Møller

LIVa – Forening mod skadevirkninger af prostitution

LivaRehab – Center for behandling og rehabilitering

Dronningensvej 4, st.

2000 Frederiksberg

Web. Livarehab.dk

I Forord

Siden opstart af LivaRehab i 2011 har vi været medvirkende til flere interne og eksterne evalueringer. Vores mål er at vi skal blive bedre til vores arbejde med den mennesker vi støtter. Vi kan kun blive bedre hvis vi evaluerer vores arbejde og lytter til dem, der har fået støtte hos os.

Her sidder du med vores interne evaluering af vores arbejde i 2014. En kort gennemgang af de mennesker vi har mødt i 2014, deres støtte behov og støttemuligheder. Fik de bedre? Kan vi gøre vores arbejde endnu bedre?

Tak til alle medarbejdere for at deltage i evalueringen. Tak til vores samarbejdspartnere og bidragsydere for at give os mulighed for at hjælpe så mange mennesker.

Tak til Cecilie Riis Gadegård for at udarbejde evalueringsrapporten.

Min største tak går til alle LivaRehabs deltagere. Deres mod på livet, deres kampgejst, deres evner til forandrings giver mig og andre ansatte på LivaRehab lysten til at fortsætte ved vores arbejde sammen med dem.

De bedste hilsner

Flora Ghosh

Centerchef

II Indledning

Liva er en forkortelse for **liv, integritet, viden** og **arbejde**, og **Rehab** er en forkortelse for **rehabilitering**.

LivaRehab arbejder med tværfaglige og individuelt tilrettelagte behandlings- og rehabiliteringstilbud til udsatte kvinder og hjælper dem videre i livet med værdighed. Centeret er til for mennesker, der har oplevet prostitution, svigt, seksuelle overgreb, vold eller misbrug.

LivaRehab tilbyder skræddersyede forløb, der tager udgangspunkt i den enkeltes ressourcer og behov. Behandlingstilbudet omfatter bl.a. socialrådgivning, gældsrådgivning, arbejdsmarkeds- og uddannelsesvejledning, psykologsamtaler, psykiatriske udredninger samt kreative og fysiske udfoldelser. Disse tilbud kan kombineres med arbejdsstræning i form af virksomhedspraktik, virksomhedsrevalidering og job med løntilskud, opkvalificering, uddannelse, virksomhedsbesøg og samarbejde med virksomheder. Herudover tilbyder LivaRehab anonym rådgivning samt rehabiliteringsforløb rettet mod udsatte grønlandske kvinder.

Centret er stiftet i marts 2011 og er drevet af non-profit foreningen LIVa - foreningen mod skadevirkninger af prostitution. Centeret ligger på Frederiksberg og hjælper årligt over 100 mennesker, primært kvinder, men også mænd og transkønnede, med at genvinde fodfæste i samfundet, på arbejdsmarkedet og ikke mindst i eget liv. Centeret drives af professionelt personale, både lønnet og frivilligt og finansieres via offentlige puljer, private donationer og medlemsbidrag. Personalet består af socialrådgivere, socialpædagoger, psykolog, psykiater, akademiske medarbejdere, omsorgsmedarbejdere med flere.

LivaRehab bygger på en grundlæggende tankegang om respekt for det enkelte menneskes værdighed og ligestilling. LivaRehab udvikler metoder til det helhedsorienterede og vidensbaserede sociale arbejde med udsatte mennesker. LivaRehab tager udgangspunkt i teorier om anerkendelse og metoder i empowerment – hvor målet er at blive herre over sit eget liv.

LivaRehabs metoder og viden om skadevirkninger af prostitution stammer fra mange års arbejde med målgruppen samt fra litteratur, forskning, interviews med tidligere og nuværende prostituerede samt øvrigt samarbejde med relevante aktører.

På denne baggrund er det LivaRehabs konklusion, at prostitution kan give skadevirkninger af både social, fysisk og psykisk karakter, og når det handler om udenlandske kvinder, har skaderne yderligere dimensioner.

Aktuelle tilbud i LivaRehab

Siden 2011 har LivaRehab søsat en række tiltag, projekter og forløb med det formål på forskellig vis, at leve op til grundlaget som et metodeudviklende og rehabiliterende center. Heriblandt:

- Anonym rådgivning: Siden 2012 har LivaRehab tilbudt anonym og frivillig rådgivning. Mange af vores forløb starter ved en anonym henvendelse. Den anonyme rådgivning kan kontaktes telefonisk samt via e-mail og varetages som udgangspunkt af en socialfaglig medarbejder og frivillige rådgivere, der sammen med den enkelte kan aftale, hvilken slags rådgivning, der er brug for.
- Socialrådgivning: Siden opstarten af LivaRehab har deltagerne været tilknyttet en socialrådgiver, som koordinerer interne og eksterne tilbud i samarbejde med de relevante aktører og med den enkelte deltager. Denne koordinerende indsats har til formål at nedsætte følelsen af at være "kastebold" mellem de forskellige systemer samt at give en følelse af ejerskab over eget liv.
- Gældsrådgivning: Denne indsats har til formål at hjælpe dem, som sidder med en uoverskuelig gæld ud af en fastlåst økonomisk situation, der umuliggør, at de kan forlade en udsat situation. Der er tre frivillige gælds- og økonomisk rådgivere tilknyttet centeret.
- Psykologsamtaler og psykiatrisk bistand: LivaRehab har ansat en psykolog og en psykiater. Deltagerne har mulighed for flere samtaler med dem, hvilket er et tilbud som størstedelen af deltagerne efterspørger og gør brug af. Der er her mulighed for at rekvirere udredninger, statusrapporter og handleplaner.
- Gruppeforløb: Siden 2011 har LivaRehab haft flere gruppeforløb med psykolog, socialrådgiver, læge, kropsterapeuter mm.
- Mentorforløb: Der er ansat både mentor med grønlandsk og dansk baggrund, der kan løse opgaver jfr. Lov om beskæftigelsesloven.
- Træning i selvforsvar: Med fokus på kropslig bevidsthed, selvtillidsopbygning og konkrete redskaber til at bearbejde frygt og traumer startede LivaRehab et selvforsvarsforløb i 2013. I 2014 blev indsatsen finansieret af OAK Foundation og er nu forankret i centret.
- Socioøkonomisk virksomhed - LivaCreation: Siden 2012 har LivaRehabs deltagere fremstillet designerprodukter til videresalg. Det drejer sig især om smykker og boligtilbehør. Det er essentielt for udvikling af LivaCreation, at det er deltagernes egen virksomhed og at de føler ejerskab til den. Det er LivaRehabs målsætning, at LivaCreation med tiden skal kunne finansiere én eller flere ordinære stillinger eller stillinger med løntilskuds- og flexjobordninger, så udsatte mennesker kan blive selvforsørgende. I 2014 fik LivaRehab en

aftale med Pilgrim A/S om et samarbejde, der blandt andet betyder at Pilgrim har udviklet og designet charms og låse til læderarmbånd, som er designet af Livadeltagere. Der sker løbende designudvikling i samarbejde med forskellige designere.

- Den grønlandske indsats: Tilbud til udsatte grønlandske kvinder, der har problemer relateret til (gråzone)prostitutionsmiljøet. Indsatsen tilbyder blandt andet: Fortrolig og anonym rådgivning, omsorg i diskrete omgivelser, bisidderordning, hjælp til inklusion i det danske samfund samt alternativ til gaden via arbejde i LivaCreation.
- Rehabiliteringsforløb: Rehabiliteringsforløbene i LivaRehab tilbyder et koordineret forløb som indeholder flere af ovenstående tilbud. Indholdet i rehabiliteringsforløbene sammensættes dermed ud fra den enkelte deltagers behov og målrettes på den måde psykisk sårbare kvinder. Kvinderne kan bl.a. have prostitutionsskader af komplekse og forskellige karakter, senfølger af incest og seksuelle overgreb, misbrug og m.m..

Menneskene bag LivaRehab

LIVa - foreningen mod skadevirkninger af prostitution er en non-profit foreningen, som har grundlagt LivaRehab Centeret.

Bestyrelsen i LIVa:

- Yildiz Akdogan: Medlem af Folketinget for Socialdemokraterne og forperson i Foreningen LIVa siden 2012. Har engageret sig i arbejdet for at sætte marginaliserede kvinder på dagsordenen.
- Jakob Barfred: Næstforperson i Foreningen LIVa og ejer af det socialfaglige konsulentbureau Refleks. Refleks arbejder primært inden for det beskæftigelsesrettede område med arbejdsledige, som har problemer ud over ledighed.
- Marion Pedersen: Tidligere medlem af Folketinget for Venstre og selvstændig erhvervsdrivende. Aktiv igennem mange år i prostitutionsdebatten.
- Lole Møller: Tidligere landssekretær i Socialpolitisk forening og medlem af Enhedslistens Hovedbestyrelse. Aktiv i kampen for socialt udsattes vilkår.
- Susanne Søndergaard: Aktiv i det sociale arbejde med hjemløse og marginaliserede på Vesterbro.
- Pernille Stefansen. Suppleant. Socialrådgiver og tidligere ansat i LivaRehab.

Medarbejdere:

- Flora Ghosh: Stifter og daglig leder af LivaRehab. Flora har en bred baggrund indenfor arbejdet med socialt udsatte, blandt andet som socialrådgiver i Mødrehjælpen og som sekretariatsleder i Settlementerne. Hun er medlem af Rådet For Socialt Udsatte og aktiv

debattør på det sociale område. Flora er uddannet socialrådgiver og cand.scient.soc. Flora har modtaget Tine Bryld prisen og et jubilæumslegat fra Dansk Socialrådgiverforening.

- Lisbet Ernager: Socialfaglig koordinator og ledelsesstedfortræder. Lisbet har som forstander været med til opbygge Mødrehjælpens Alexandrakollegium og har arbejdet med udsatte unge i kommunalt regi, blandt andet på Døgntakten og i U-turn. Lisbet er uddannet i teoretisk pædagogik fra Københavns universitet og har flere relevante efteruddannelser i bagagen.

- Cecilie Riis Gadegaard: Socialrådgiver indtil august 2015, tidligere studentermedhjælper og nu ansat som ekstern evaluator.

Agga Petersen: Socialpædagog og ansat til den 30. juni 2015

- Birgit Petersson: Lektor emerita, tilknyttet Københavns Universitet som forsker og speciallæge i psykiatri. Birgit laver individuelle terapiforløb med deltagerne og bidrager med sin forskning og viden til LIVas metodeudvikling, og Birgit har sideløbende en privat praksis. Birgit har modtaget en række priser for sit arbejde, heriblandt HK's forskningspris.

- Sofie Stender: Autoriseret psykolog der har mange års erfaring fra ansættelser i den ambulante psykiatri. Sofie arbejder med individuelle- og gruppeterapiforløb med Livadeltagere. Hun arbejder med coaching i identitet og forandring. Sideløbende driver hun privat psykologpraksis.

- Nina Pavlovski: Oprindeligt uddannet og stadig aktiv operasanger, tidligere ansat på Det Kongelige Teater. Arbejder på deltid som aktivitetsmedarbejder på LivaRehab. Nina er ansvarlig for måltider, hygge og for at skabe en tryk og rolig atmosfære for deltagerne.

- Charlotte Lund: Kommunikations- og frivilligmedarbejder. Charlotte er cand.com. i journalistisk og menneskerettigheder og har en baggrund i kønspolitisk arbejde, blandt andet som konsulent for Kvinderådet og som redaktør for Kvinde Kend Din Krop.

- Helena G Hansen: Projektkoordinator. Helena arbejder med fondssøgning og projektkoordination i LivaRehab. Hun er uddannet cand.ling.merc i engelsk og europæiske studier og laver sideløbende kønspolitisk arbejde i blandt andet Dansk Kvindesamfund og Best. Women. Hun har tidligere arbejdet i Kvinderådet og har modtaget Suzanne Gieses mindelegat.

- Anette Saxe Anderasen: Værkstedsassistent ansat i løntilskudsordning. Anette er ansvarlig for produktionen i LivaCreation – LIVas socioøkonomiske virksomhed. Anette er yderligere assisterende lærer på selvforsvarsholdet.

- Phillip Pihl: Underviser ugentligt deltagere i selvforsvar og fysisk kropsbevidsthed. Han har mange års erfaring som udøver af og underviser i forskellige former for kampsport.

- Ken Poulsen: Kassérer og regnskabsfører. Ken er uddannet i regnskabsførelse og laver regnskab for en række foreninger, der udfører socialt arbejde heriblandt Det Grønlandske Hus.

Frivillige:

Der er over 30 frivillige tilknyttet til LivaRehab. De er ligesom LivaRehabs ansatte omfattet af den udvidede tavshedspligt. Der findes bl.a. socialrådgivere, psykologer, advokater, gældsrådgivere, forretningsindehavere og grafikere i LivaRehabs frivilligkorps.

Økonomisk grundlag:

LivaRehab har modtaget støtte fra bl.a. Socialministeriets PUF midler, Tips og Lotto midler, 15 M pulje, Uddannelsespuljen til frivillige, §18 midler fra København og Frederiksberg Kommune, OAK Foundation, Trygfonden, Bikubens Fond, 3Fs medie- og kulturfond, Inger Kunst-Hansens Legat, Lillian Scheeles Fond, Dansk socialrådgiverforenings Jubilæumslegat, Mariakirken, Tine Bryld Prisen og mange private donationer. Endelig indgås der økonomiske aftaler med kommuner landet over, som LivaRehab løser opgaver for.

Baggrund for evalueringen:

I de forløbne år er evalueringen af LivaRehabs arbejde blevet opprioriteret med det formål at gøre medarbejderne i LivaRehab yderligere kvalificerede til arbejdet i centret, samt at sikre at indsatsen evidensbaseres i videst mulig omfang.

I 2014 tog LivaRehab kontakt til Socialstyrelsen for at få input omkring evidensbaseret evaluering. I denne forbindelse blev der afholdt tre workshops med udvalgte medarbejdere fra både LivaRehab og Socialstyrelsen under daværende vicedirektør, Steffen Bohni, som på det tidspunkt var ansvarlig for Kontoret for Udsatte Voksne. Vi har sat stor pris på den læring og dialog, vi har haft med Steffen Bohni, dog har hverken Socialstyrelsen eller dens medarbejdere ansvaret for denne evaluering. Vi siger stor tak til Steffen Bohni for indsatsen.

Udvikling af metoder og udarbejdelse af spørgeskemaer ligger hos LivaRehbas medarbejdere, som alene har ansvaret for evalueringens tilrettelægning og gyldighed.

Efter input fra Socialstyrelsen har LivaRehabs tidligere studentermedhjælper Danjela Gusak og socialrådgiver Cecilie Gadegaard udviklet og udformet evalueringsskemaer under supervision af Birgit Petersson. Evalueringsdesignet er udarbejdet af Cecilie Gadegaard under konsultation og sparring med både Birgit Petersson og Flora Ghosh.

III Metode

Rapporten er udarbejdet med afsæt i LivaRehabs database over henvendelser til LivaRehab i 2014. Spørgeskemaundersøgelsen er foretaget løbende i 2014, ligesom der er gennemført interviews med deltagere.

Kvantitative data:

Registreringen af henvendelser har til formål at afdække, hvem og hvor mange, der søger hjælp og rådgivning hos LivaRehab, samt belyse hvilke problematikker rådgivningen berører. I 2014 har LivaRehab modtaget 134 henvendelser, hvoraf 36 er startet i længerevarende forløb.

Spørgeskemaundersøgelsen er blevet foretaget blandt deltagere i LivaRehab, som er startet i forløb i centeret i 2014. Den består af 36 start-spørgeskemaer, som deltagerne har udfyldt ved opstart af forløbet samt af 13 slut-spørgeskemaer, som deltagerne har udfyldt ved endt eller forlænget forløb. Undersøgelsen har haft til formål at kortlægge deltagernes sociale, økonomiske og helbredsmæssige situation, samt at belyse hvorvidt den individuelt tilrettelagte indsats i LivaRehab virker efter hensigten. Spørgeskemaerne er udviklet af LivaRehab selv med henblik på at afdække deltagernes profiler: køn, alder, boligsituation, økonomiske situation, netværk, psykosociale problemer og fysisk og psykisk helbred. Slutspørgeskemaet er udarbejdet ud fra stort set samme model med det formål at dokumentere, hvorvidt deltagerne svarer anderledes efter at have deltaget i et rehabiliteringsforløb i LivaRehab og dermed dokumenterer effekten af indsatsen i LivaRehab.

I 2014 iværksættes en del nye projekter og tiltag og samtidig kommer nye medarbejdere til. Det har været en udfordring at tackle dette organisatorisk. Det kommer i denne sammenhæng til udtryk ved, at kun en tredjedel af spørgeskemaundersøgelsens respondenter har udfyldt det afsluttende spørgeskema. Grundlaget for analysen kan derfor virke smal. Resultaterne af undersøgelsen viser sig dog på mange punkter at være entydige. Det vurderes, at undersøgelsen, selvom den ikke er repræsentativ for alle forløbene i Liva, kan medvirke til at udpege nogle klare tendenser i LivaRehabs overordnede indsats og arbejde med deltagerforløb.

Kvalitative interviews:

I løbet af foråret 2015 er tre deltagere blevet interviewet. Deltagerne er alle startet i forløb i LivaRehab i 2014, én af dem er afsluttet og to er forlænget og fortsat i forløb i LivaRehab. De er blevet interviewet om deres oplevelser med LivaRehab, om hvorvidt de er blevet hjulpet videre i tilværelsen og om deres tilfredshed med den tilrettelagte indsats hver især.

Interviewene skal medvirke til at belyse LivaRehabs indsats og effekt overfor de enkelte deltagere.

Metodisk usikkerhed:

Under udarbejdelsen og gennemgang af rapporten kan det konstateres, at der er tale om en underrapportering af både antallet af personer og de tilhørende data. Dette kan skyldes, at LivaRehab som organisation både har gennemgået en større omstrukturering i 2014 og har haft tilgang af flere nye medarbejdere. Samtidig har den gamle medarbejderstab skullet tilegne sig rutinen med at anvende evalueringsskemaer i de første og sidste samtaler med deltagerne. Det er kendt at implementering af nye tiltag og arbejdsgange kan tage lang tid, især i en organisation som LivaRehab, som ikke har økonomiske eller personalemæssige ressourcer til at ansætte en dokumentations- og analysemedarbejder. Der ses derfor en generel metodeusikkerhed i dataregistreringen. Dette er søgt ændret ved medarbejdermøder således, at der vil blive tale om større sikkerhed omkring registreringen fremover.

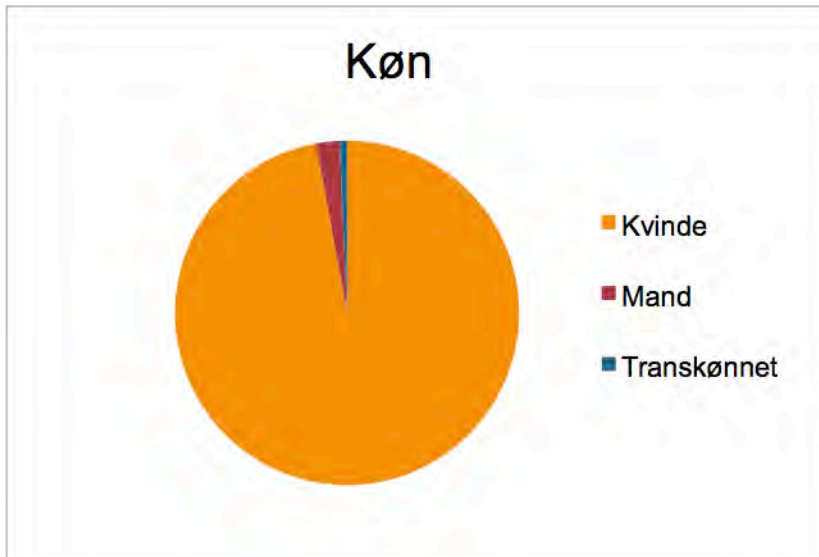
LivaRehabs målgruppe består hovedsageligt af kvinder. Enkelte mænd og transkønnede personer har dog også søgt LivaRehabs hjælp og rådgivning i 2014. Disse udgør dog en så lille procentdel af LivaRehabs målgruppe, at deltagerne i rapporten vil blive omtalt som kvinder.

IV Analyse af målgruppe – hvem hjælper vi?

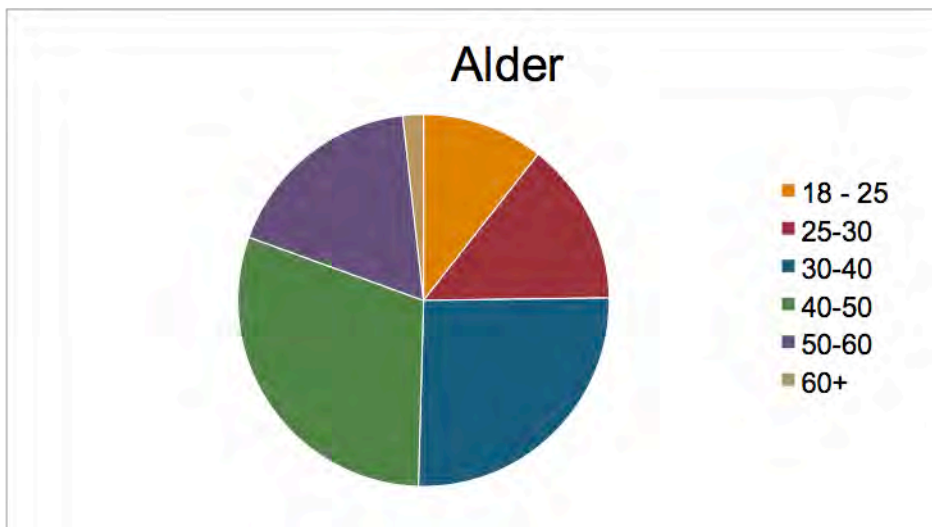
LivaRehab er det første rehabiliteringscenter, der arbejder med at rehabilitere mennesker med prostitutionsskader, incestoverlevende, mennesker der lider af at have oplevet seksuelle overgreb, kønsrelateret vold og undertrykkelse. Dette er en målgruppe med komplekse og sammensatte psykosociale udfordringer, som har medført, at mange har været helt uden for arbejdsmarkedet.

Den Anonyme Rådgivning

Som det fremgår af de følgende modeller omhandler henvendelserne til LivaRehabs rådgivning først og fremmest kvinder. Over 50% procent af henvendelserne omhandler kvinder i alderen 30-50 år. Knap 25% omhandler kvinder i alderen 18-30 år og knap 20% omhandler kvinder i over 50 år.

Svar muligheder	Svar procent	Antal besvar eller
Kvinde	97,0 %	130
Mand	2,2 %	3
Transkønnet	0,7 %	1
Antal svar i alt		134
Antal ubesvarede		0

Alder

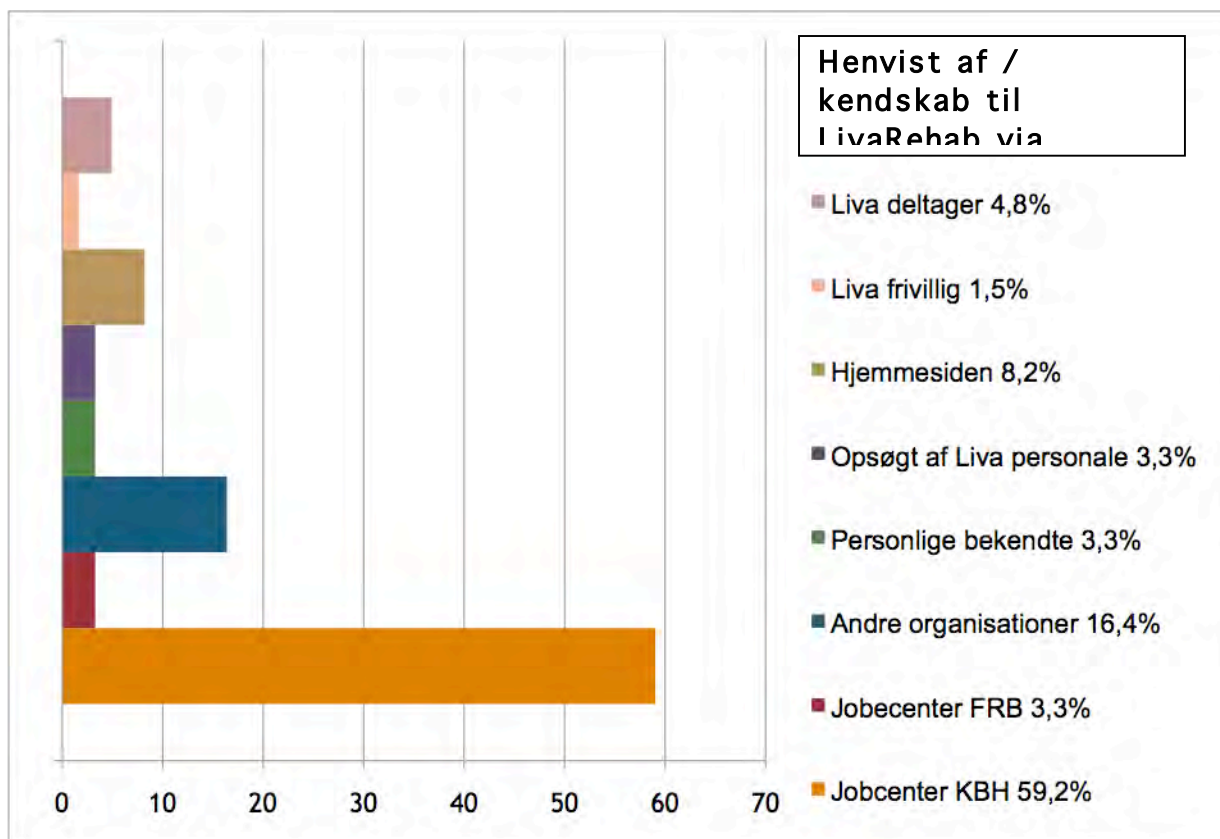
Svar muligheder	Svar procent	Antal besvar el ser
18 - 25	10,6 %	12
25- 30	14,2 %	16
30- 40	25,7 %	29
40- 50	30,1 %	34
50- 60	17,7 %	20
60+	1,8 %	2
	Antal besvar el ser i alt	113
	Antal ubesvar ede	21

Faglig konsultation og samarbejde

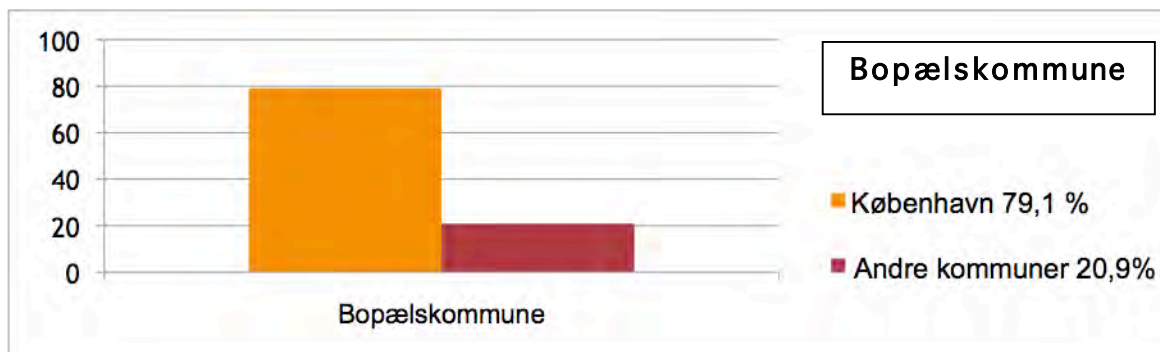
Henvendelserne til LivaRehab er i 88,8 % af tilfældene henvendelser fra privatpersoner, hvor rådgivningen omhandler dem selv og i få tilfælde om deres pårørende. De resterende 11,2% af henvendelserne kommer fra fagpersoner i både offentligt og privat regi som søger faglig sparring, konsultation og viden om bl.a. følgeskader af prostitution, støttemuligheder for personer, der ønsker sig ud af prostitution og viden om behandling af overgrebs- og incest ofre.

I 2014 har LivaRehab rådgivet og/eller deltaget i faglige møder med samarbejdspartnere fra Vikon Kursuscenter, Socialstyrelsens Kompetencecenter Prostitution, Jobcenter og socialcenter København, Jobcenter Frederiksberg, Faxe kommune, Sundholm KBH, Sundhedsteamet, Kirkens Korshær, Væksthuset mfl.

Det er yderligere via samarbejdspartnere, at LivaRehabs målgruppe bliver oplyst om- samt henvist til LivaRehab. Som det fremgår af modellen nedenfor er det i 59,2% procent af tilfældene Jobcenter København der har henvist til- og oplyst om LivaRehab og i 16,4% af tilfældene andre offentlige eller private aktører. Det er hermed meget få der gøres bekendt med LivaRehab gennem den officielle hjemmeside eller gennem LivaRehabs ansatte, frivillige eller deltagere. Se følgende diagram.

Henvendelserne til LivaRehabs rådgivning kommer hovedsagligt fra borgere i Københavns kommune, hvilket er naturligt grundet centerets geografiske placering og det forhold, at Københavns Kommune en fast samarbejdspartner. Det er bemærkelsesværdigt, at 20% af LivaRehabs rådgivende samtaler tilbydes borgere fra andre kommuner landet over. Det fremgår af databasen, at LivaRehabs rådgivning er blevet benyttet af borgere fra 12 andre kommuner på Sjælland samt enkelte på Fyn, Bornholm og Jylland. Se følgende model.

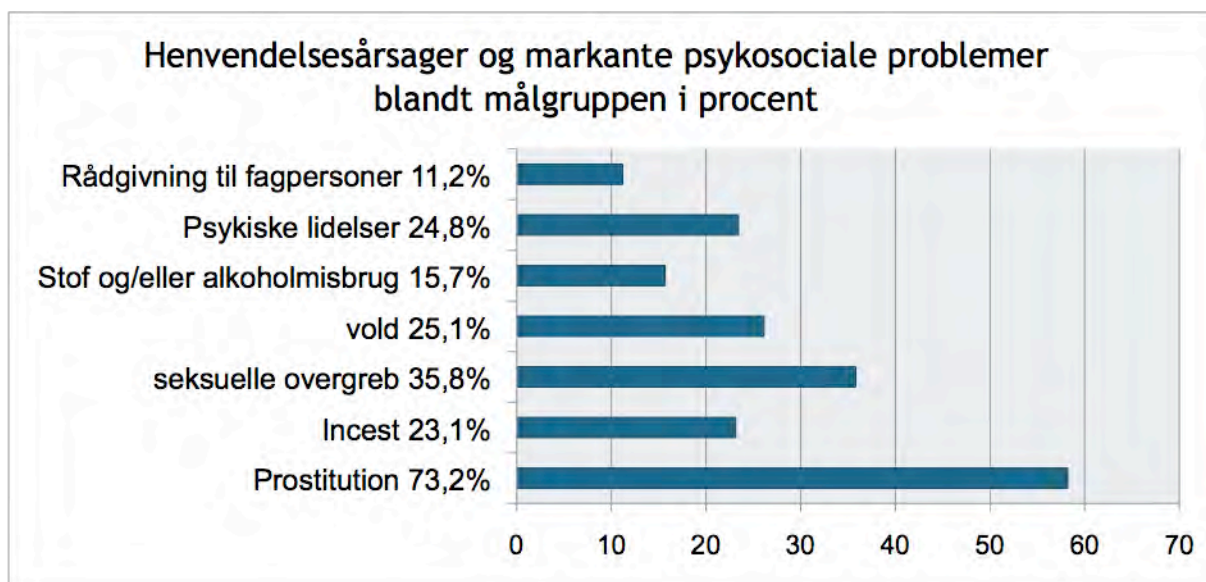

Andre kommuner hvis borgere har modtaget rådgivning:

- § **Sjælland:** Roskilde, Ishøj, Gladsaxe, Ringsted, Frederiksberg, Frederikssund, Vordingborg, Gentofte, Rødovre, Holbæk, Stevns, Faxe
- § **Fyn:** Assens, Nyborg, Fåborg
- § **Bornholms** regionskommune
- § **Jylland:** Esbjerg, Ålborg, Tønder

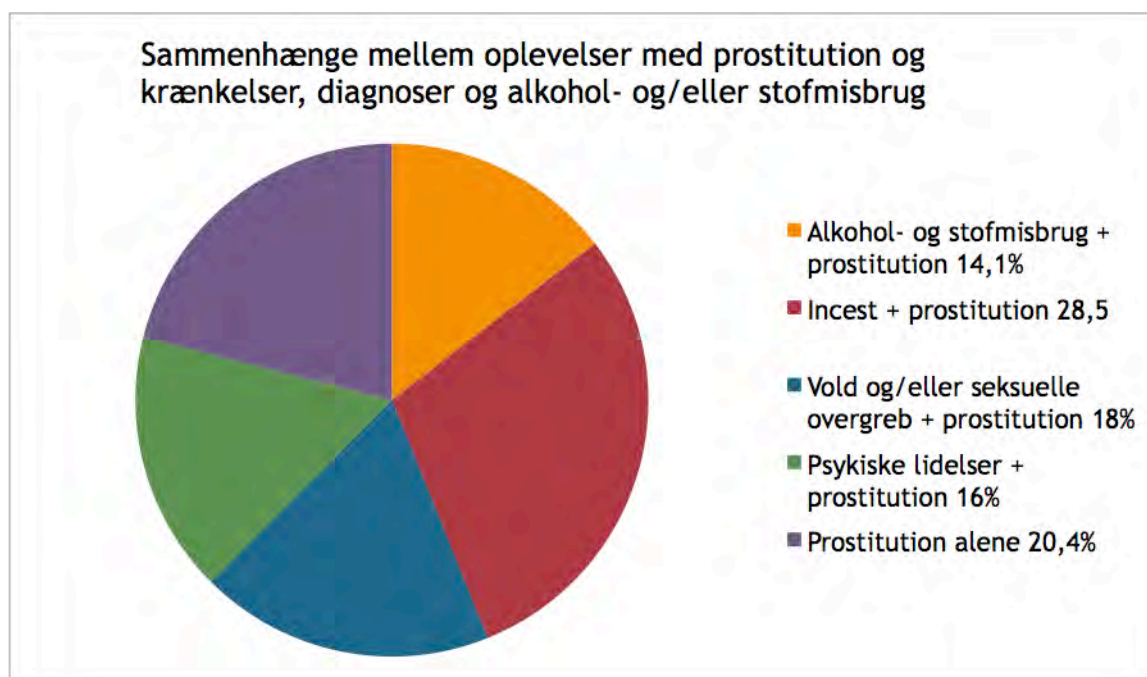
Henvendelsesårsager og markante psykosociale problemer blandt målgruppen

73,2 % af henvendelserne til LivaRehabs rådgivning omhandler prostitution. Dernæst er de mest hyppige henvendelsesårsager seksuelle og voldelige overgreb, oplevelser med incest, psykiske lidelser og stof- og alkoholmisbrug, som det fremgår af modellen nedenfor. Herudover er gæld, fattigdom og problemer med nære relationer også fremtrædende faktorer. Rådgivningen til fagpersoner har i alle tilfælde omhandlet prostitution og gråzoneprostitution, hvoraf 53,3% af fagpersonernes henvendelser har omhandlet prostitution i sammenhæng med andre aspekter som incest, vold og misbrug.

Der er en tydelig tendens til, at ovenstående problemer sjældent fremkommer alene. Der er især en klar sammenhæng mellem oplevelser med prostitution, og de forskellige former for krænkelse, alkohol- og/eller stofmisbrug og psykiske lidelser som målgruppen er udfordret af. Det følgende cirkeldiagram viser de henvendelser på 73,2% som omhandler prostitution og kortlægger i hvilken grad oplevelser med prostitution er sammenfaldende med oplevelser af fysiske krænkelse, alkohol- og/eller stofmisbrug eller psykiske lidelser. Kun 20,4% af henvendelserne til LivaRehabs rådgivning har alene omhandlet prostitution, mens

der i hele 79, 6% af henvendelserne om prostitution også har været tale om andre sammenfaldende komplekse psykosociale problemer.

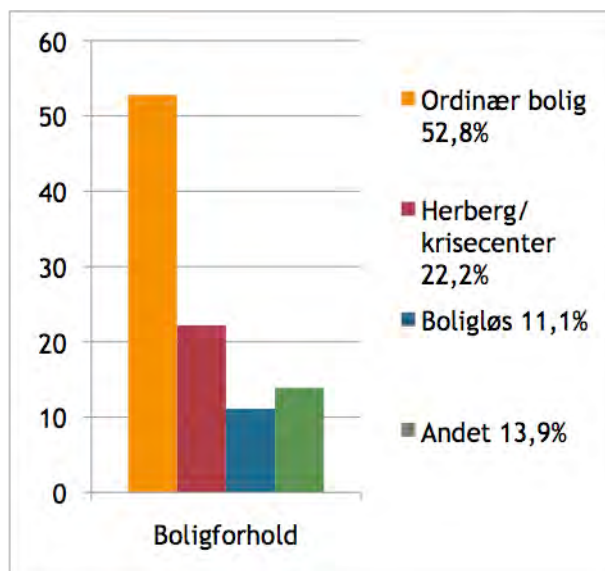
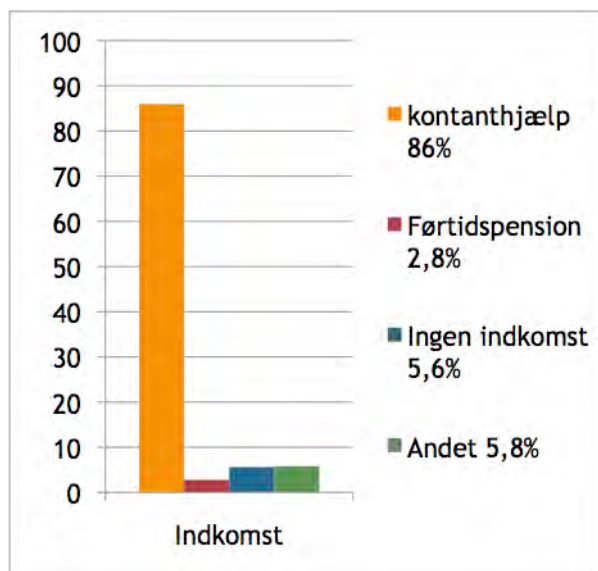
Vi ser hermed en klar tendens til, at kvinder der i barndommen har været udsat for incest er i risikozonen for senere i livet at prostituere sig. Sammenlagt med de henvendelser, der har sammenfald med vold og/eller seksuelle overgreb, har 46,5% af henvendelserne vedrørt kvinder som både har prostitutionserfaringer og også har oplevet fysiske krænkelse. Data viser dog ikke hvorvidt de fysiske krænkelse er sket før, under eller efter prostitutionsoplevelserne, hvorfor der ikke er tale om årsagssammenhænge, men om klare sammenfald mellem fysiske krænkelse og prostitution.

Der kan ligeledes konstateres et sammenfald mellem prostitutionsoplevelser og psykiske lidelse, samt mellem prostitutionsoplevelser og alkohol- og stofmisbrug. Grundet manglende viden omkring den kronologiske sammenhæng kan der ikke argumenteres for kausalitet, men i begge tilfælde ser vi, at omkring hver sjette henvendelse omkring prostitution også berører psykiske lidelse eller afhængighed af alkohol eller rusmidler.

Deltagere i LivaRehab

Ud af de 134 henvendelser i 2014 har 36 deltagere startet forløb i LivaRehab. Ud af disse 36 deltagere er 86% kontanthjælpsmodtagere, 2,8% er på førtidspension, 5,6% har ingen indkomst og 5,8% har "anden indkomst som ikke er ordinær løn". Deltagernes boligforhold fordeler sig som følgende: 52,8% af deltagerne bor i ordinær bolig enten alene, med samlever eller med børn, 22,2% af deltagerne bor på herberg eller på krisecenter, 11,1% er boligløse og/eller sofasovere og 13,9% besvarer spørgsmålet med "andet".

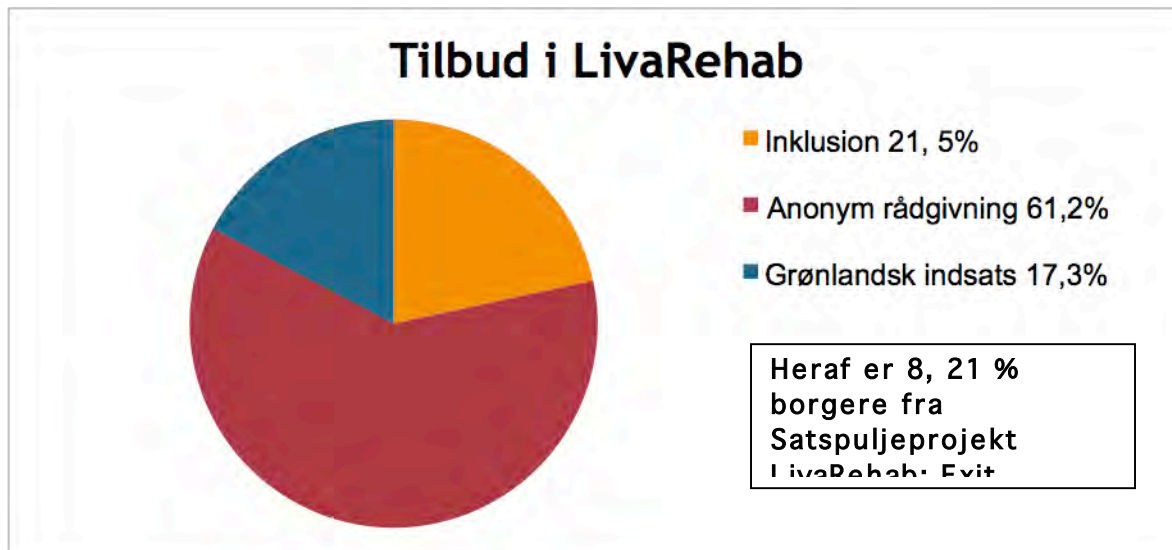

Sammenfattende er LivaRehabs målgruppe hovedsageligt kvinder i alderen 20 – 60, som er på overførselsindkomst, som er psykisk sårbare, stigmatiserede og som tit bliver mødt med skepsis. De fleste har massive tilknytningsproblemer og har som påvist været udsat for massiv omsorgssvigt og voldsomt traumatiske oplevelser. Derfor har mange relationelle problemer og manglende tillid til andre mennesker. Mange oplever angst, lav selvtillid og selvværd og mange har misbrugsproblemer. Endvidere har mange sporadisk kontakt med deres familie eller slet ingen, hvilket alt sammen medfører, at dette generelt er en gruppe, hvor mange isolerer sig og lever i ensomhed. Det er derfor en gruppe, hvor der i høj grad skal arbejdes med relationer, med at skabe tillid og med at sætte trygge rammer for at fastholde deltagerne i kontakten og dermed kunne hjælpe på længere sigt.

V Indsatsen

Indsatsen i LivaRehab har i 2014 været opdelt i flere tidsbegrænsede projekter: Den Anonyme Rådgivning, LivaRehab: Exit, LivaRehab: Inklusion og Den Grønlandske Indsats . De 134 henvendelser til LivaRehab har fordelt sig således:

LivaRehab:Inklusion

Det er et treårigt projekt støttet af Socialministeriet og foregår i praksis i samarbejde med Københavns Kommune og Socialstyrelsen. Formålet med projektet er at styrke deltagernes handlegenereringer og sociale netværk, forbedre deres helbreds- og psykosociale tilstand samt at hjælpe dem med at komme ud af deres svære livsomstændigheder og hjælpe dem hvor det er muligt, hen mod inklusion på arbejdsmarkedet, i uddannelse, i civilsamfundet og/ eller i behandlingssystemet. Der arbejdes intensivt med at afhjælpe de problematikker, der skaber det kaos, som afholder kvinden fra at påbegynde og fastholde et arbejde/uddannelse, danne et netværk eller indgå i det lokale samfund.

Deltagerne i Inklusion har i 2014 modtaget tilbud om socialrådgivning, gældsrådgivning, samtaler med psykolog og psykiater, psykologgrupper, undervisning i selvforsvar og gruppeaktiviteter i LivaCreation – et socioøkonomisk værksted der i 2014 indgik i samarbejde med smykkevirksomheden Pilgrim A/S.

Ovennævnte tilbud har alle været tilgængelige i 2014 efter planen, men med forskellige aktivitetsniveauer gennem året, grundet ustabilitet i organisationen så vel som ustabilitet i deltagerantal. Det har dog været ledelsens fokus at opretholde alle tilbud.

Som et led i Inklusionsprojektet samarbejder LivaRehab med Distriktpsikiatrisk Center i København, med Jobcenter og Socialcenter København, med flere uddannelsesinstitutioner heriblandt Voksenuddannelsescenter Frederiksberg samt med flere private aktører.

LivaRehabs egne tilbud samt samarbejdet med andre offentlige og private aktører skal sikre en helhedsorienteret indsats overfor den enkelte Inklusionsdeltager.

Resultater

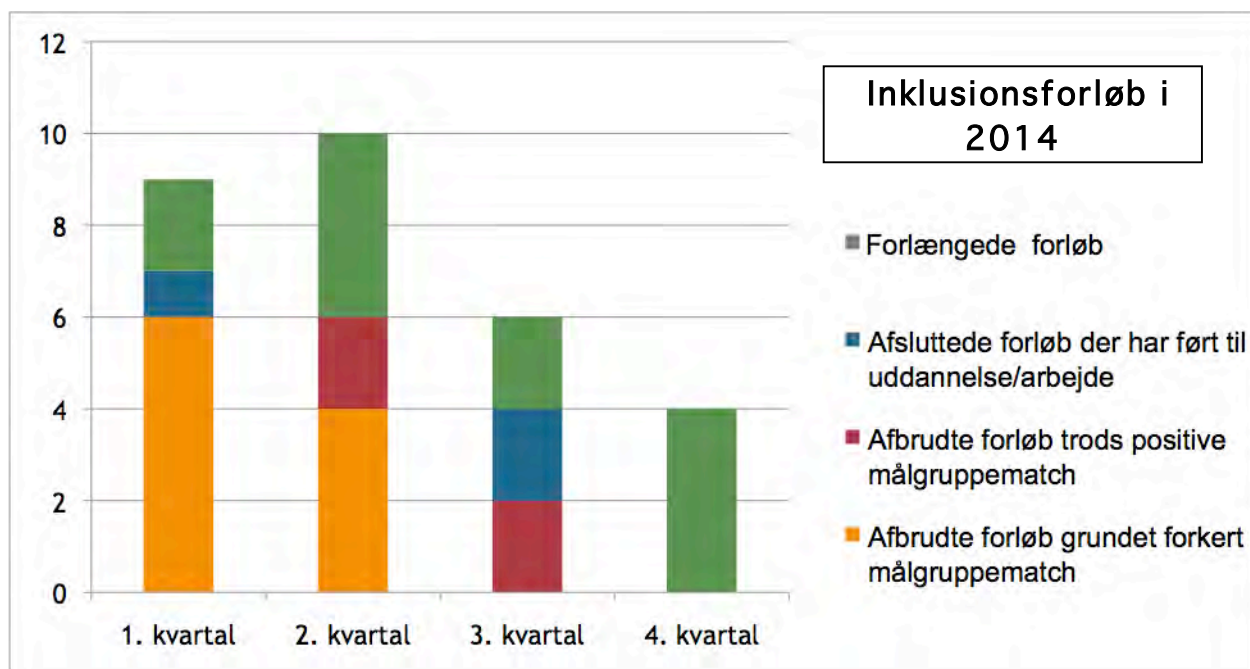
Der har i alt været 29 deltagere i Inklusion i 2014. Heraf er 3 deltagere blevet afsluttet til videre arbejde og uddannelse, 11 forløb er blevet afbrudt og 15 forløb er forlænget til 2015. Flere af disse er blevet inkluderet til andet behandlingssystem.

I 1. kvartal af 2014 blev ni borgere indskrevet i Inklusion. Heraf blev seks af forløbene tidligt afbrudt grundet forkerte målgruppematch i forhold til at borgerne havde for massive misbrugsproblemer eller for dårligt fysisk helbred til, hvad LivaRehab kan varetage. I dette kvartal blev der indskrevet tre positive match, hvoraf et forløb er afsluttet og to stadig forløber ind i 2015.

I 2. kvartal af 2014 blev ti borgere indskrevet i Inklusion. Heraf blev fire af forløbene tidligt afbrudt grundet forkerte målgruppematch. Der blev indskrevet seks positive match, hvoraf to blev afbrudt uden videre plan og fire er fortsat i forløb ind i 2015.

I 3. kvartal af 2014 blev seks borgere indskrevet i Inklusion: Heraf var alle positive målgruppematch, men to forløb blev tidligt afbrudt. To forløb blev i dette kvartal positivt afsluttet og to forløb er fortsat ind i 2015.

I 4. kvartal af 2014 blev fire borgere indskrevet i Inklusion: Heraf er alle fire forløb positive målgruppematch, og alle forløb er fortsat ind i 2015.

Som modellen ovenfor viser, er der blevet indskrevet flest borgere i Inklusion i de to første kvartaler af 2014. I samme periode har der været en betragtelig mængde af negative match

mellem borgernes behov og LivaRehabs tilbud. Givet at Inklusion er et nystartet projekt er ustabilitet at forvente i begyndelsen. Modellen viser yderligere, at der i 3. og 4. kvartal af 2014 ikke har været henvist borgere til LivaRehab, som var udenfor målgruppen. Dette tyder på et forbedret samarbejde med Jobcenter København som løbende har fået bedre kendskab til LivaRehab og dermed er stoppet med at fejlvisitere borgere til LivaRehab. 4. kvartal er samtidig den eneste periode i 2014, hvor forløb ikke er blevet afbrudt før tid, hvilket vidner om, at der er opnået stabilitet og kvalitet i den faglige indsats efter projektets opstartsperiode gennem 1., 2. og delvist 3. kvartal af 2014.

Årsager til afbrudte forløb:

1. Negativt match mellem borgernes behov for støtte og LivaRehabs tilbud. I disse tilfælde har borgerne ofte haft for omfattende misbrugsproblemer eller for fysisk dårligt helbred til at kunne deltage i tilbuddene i LivaRehab.
2. Borgere der ikke er mødt op.
3. Det kan ikke udelukkes at den organisatoriske udvikling, forøgelse af- og udskiftning i personalegruppen i LivaRehab i 1., 2. og 3. kvartal muligvis kan have ført i, at den enkelte borgere i denne periode ikke har følt at modtage tilstrækkelig støtte.

Resultater af deltagerforløb på baggrund af afslutningsspørgeskemaer:

Spørgeskemaundersøgelsen af deltagerforløbene i LivaRehab viser en tendens til, at man som deltager i et forløb i LivaRehab har betydelig mulighed for at blive hjulpet til en bedre tilværelse og bedre livsvilkår. De forbedrede aspekter ved kvindernes livsvilkår viser sig som forbedrede boligforhold, forbedrede økonomiske forhold, forbedrede netværk og mindselse af isolation, fysisk udredning og forbedrede fysiske helbred, psykisk forandring og mindre mentalt kaos.

Alle LivaRehabs deltagere modtager socialrådgivning og størstedelen har modtaget psykolog og psykiatriske samtaler. Dette har bl.a. ført til at 2 har fået forbedret deres boligforhold, 5 har fået hjælp til at ansøge om enkelydelser til bl.a. tandlæge, størstedelen af deltagerne får gældsrådgivning og hjælp til budgetlægning.

Den samlede indsats påvirker deltagernes generelle livsvilkår og indstilling til egen situation. Det er mere bløde værdier og kompetencer, som ofte går forud for de mere konkrete resultater i forhold til tilknytning til uddannelse og arbejdsmarkedet. Eksempler på fremskridt vedr. fysisk og psykisk helbred:

Flere kvinder er blevet fysisk udredt under deres forløb, herunder misbrugsbehandling, læge, tandlæge mv. 10 kvinder oplever at føle sig mindre isolerede. 11 kvinder har fået højnet livsglæden og er blevet gladere af at være i LivaRehab.

I 2014 er to deltagere gået fra kontanthjælp til løntilskudsjob, en begyndte uddannelse, en kvinde fik tilkendt revalidering. Mange af deltagerne begynder at tro på, at deres

situation kan ændre sig og at de måske kan få arbejde/uddannelse. Det er for LivaRehab deltagere ofte en længerevarende proces, hvor Deltagerne skal erfare, at såvel det psykiske velbefindende som de helt konkrete barrierer, kan ændres.

I LivaRehab har vi også en gruppe deltagere, som har været på offentlig forsørgelse gennem 15 – 25 år, de har ofte været gennem mange aktiveringstilbud og de nærmer sig pensionsalderen. Her er målet, at sikre et berigende indhold i hverdagen, et stabilt forsørgelsesgrundlag samt fornuftige aftaler med Jobcenteret om, hvilke vilkår deltagerne skal have frem til de når pensionsalderen.

Deltagernes egne oplevelser med LivaRehab

Svarmuligheder	I høj grad	i nogen grad	i mindre grad	i ringe grad	slet ikke	ved ikke	Antal besvarelser
har du fået hjælp til de problemer, du har haft behov for?	9	4	0	0	0	0	13
føler du at du er blevet hjulpet videre i tilværelsen?	3	6	3	0	0	1	13
føler du, at du er blevet mindre isoleret?	4	4	2	1	1	1	13
føler du dig mindre isoleret pga. samværet med deltagere, frivillige og ansatte i Liva?	5	5	1	0	1	1	13
føler du, at du er blevet bedre til at danne nye venskaber og relationer?	1	4	4	0	2	2	13
føler du, at du er bedre til at tage initiativ og være aktiv i hverdagen?	0	4	4	1	2	2	13
føler du dig gladere?	6	5	0	1	0	1	13
føler du , at du har fået bedre selvværd	3	3	4	1	0	1	12
føler du dig bedre til at sætte grænser overfor andre?	0	6	4	1	1	1	13
har du fået hjælp til at håndtere psykiske vanskeligheder i fremtiden?	1	6	3	0	0	3	13
er du tilfreds med Livas samarbejde med kommunen eller andre relevante	8	2	1	1	0	1	13

samarbejdspartnere?							
vil du anbefale et forløb i Liva til andre?	13	0	0	0	0	0	13
Besvarede spørgsmål							13
Ubesvarede spørgsmål							0

Ovenstående tabel viser en høj grad af tilfredshed blandt deltagerne i LivaRehabs forløb. De iøjnefaldende faktorer er, at 100% af kvinderne i spørgeskemaundersøgelsen i nogen grad /til høj grad har modtaget den ønskede hjælp samt at 100% af kvinderne vil anbefale et forløb i LivaRehab til andre. Derudover kommer en høj tilfredshed med LivaRehabs koordination med relevante samarbejdspartnere og kommuner til udtryk, hvilket fortæller noget om, at det er en stor udfordring for LivaRehabs målgruppe selv at håndtere egen borgersag.

Det næste der falder i øjnene er, at størstedelen af kvinderne i nogen grad /til høj grad føler sig gladere efter et forløb i LivaRehab samt at de befinder sig i sociale sammenhænger og føler sig mindre isoleret.

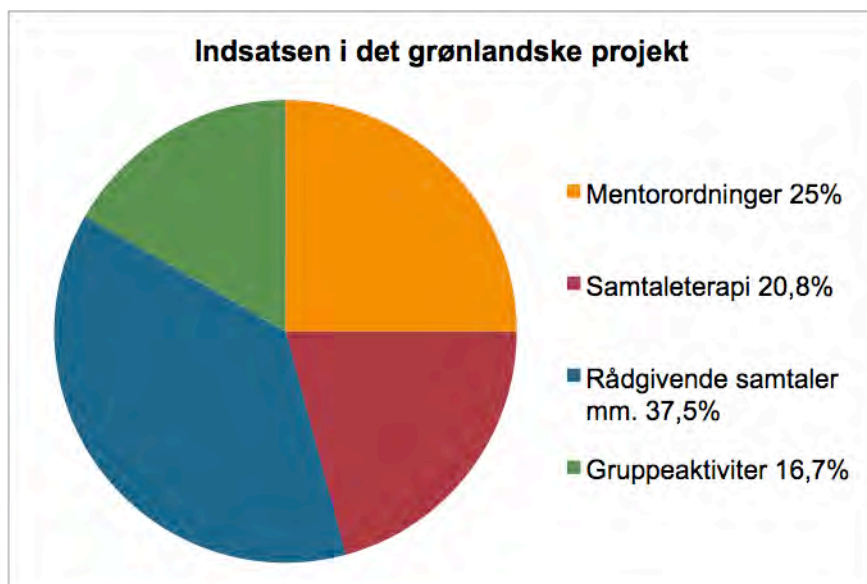
Kritikpunkter og punkter til videre udvikling kan ses af svarene omkring at blive bedre til at sætte grænser samt til at flere opnår redskaber til at håndtere psykiske vanskeligheder i fremtiden.

Sammenfattende kan det konkluderes, at Inklusionsprojektet i LivaRehab har opnået stabilitet og faglig kvalitet i 3. og 4. Kvartal, hvilket alt tyder på vil fortsætte fremover.

Endeligt skal det pointeres, at Inklusionsprojektet skal arbejde for at få indskrevet flere deltagere, da målet er at have 30 kvinder i forløb. Det er dog afgørende, at dette ikke sker for enhver pris, som det foregik i starten af projektets levetid med for mange uhensigtsmæssige fejlvisiteringer.

Den Grønlandske Indsats

Den grønlandske indsats er støttet af PUF-midler fra Socialministeriet. 17,3% af henvendelserne til LivaRehab i 2014 har drejet sig om denne indsats. Dette svarer til 24 henvendelser. Heraf har seks været i mentorordninger, fem har været i samtaleterapi og fire har deltaget i gruppeaktiviteter. Den resterende andel har modtaget hjælp i form af rådgivende samtaler og støtte i mødet med offentlige instanser.

De grønlandske kvinder har oplevet massive traumatiske oplevelser i form af incest, seksuelle overgreb og vold. Alle er enlige kvinder ofte med skiftende forhold til partnere. Mange er i berøring med gråzoneprostitution, da mange er hjemløse og endvidere er der en større andel af denne målgruppe som har massive misbrugsproblemer. Dette er yderlige en gruppe som har svært ved det sproglige, og de har i mange tilfælde ingen uddannelse og/eller er svært ordblinde.

Det har derfor i indsatsen været nødvendigt at koordinere kontakten til de forskellige offentlige instanser og bisidderfunktionen har været en stor del af arbejdet i dette projekt. Derudover er der blevet iværksat tolkebistand og blevet arbejdet med deltagernes økonomiske forhold. Det har samtidig været en del af indsatsen at skabe kontakt til læger og hospitaler, da mange af kvinderne har store sundhedsmæssige problemer og er dårligt ernæret.

Resultater

- Fire ud af seks mentoraftaler er positivt afsluttet, og to forløb er fortsat ind i 2015.
- Syv kvinder er blevet hjulpet væk fra gaden/Sofasurfing og har fået plads på et herberg eller krisecenter og en har fået egen bolig.
- En kvinde er kommet i misbrugsbehandling, og fire har nedsat deres alkohol- og/eller stofmisbrug.
- De ni kvinder, der tilsammen har modtaget terapeutiske samtaler eller deltaget i gruppeaktiviteter, vurderes til alle at have opnået forbedrede livsvilkår ved hjælp af forløbet i LivaRehab. Dette skyldes bl.a. forbedrede relationer til sagsbehandlere,

læger og kontaktpersoner, tilegnelse af bedre redskaber til at håndtere traumatiske oplevelser og nedsat misbrug. Det har samlet set resulteret i forbedringer i kvindernes boligsituation og fysiske og psykiske helbredstilstand. Psykosocialt er flere kvinder blevet mindre bange for at færdes rundt omkring, og mange kan bedre orientere sig. Flere har reetableret kontakt til familie, har fået relation til naboer og har stiftet bekendtskab med andre, og nogle er startet på at bruge de eksisterende fritidsaktiviteter, såsom at melde sig ind i foreninger eller at gå til Fitness.

- Få er kommet så langt, at de tænker i uddannelses- eller jobmuligheder, dette er for denne målgruppe yderst langsigtede mål.

VI Konklusion på indsats:

Det kan konkluderes, at den enkelte deltager i LivaRehab i de fleste tilfælde får et betydeligt forbedret kendskab til og erfaring med egne ressourcer, kompetencer og potentialer.

Deltagernes selvtillid er højnet og ligeså deres evner til at tage egne selvstændige initiativer. Som en deltager konkluderer i et interview: *"Jeg har jo altid gerne villet, men aldrig troet at jeg kunne – jeg havde i hvert fald ikke turde søge ind på en uddannelse lige foreløbigt, hvis det ikke var for LivaRehab".*

Derudover kan det konkluderes, at mange deltagere tilegner sig personlige og sociale mestringsstrategier og i mange tilfælde bryder den isolation, som store dele af målgruppen lever i. Denne konklusion støttes af udtalelserne i de kvalitative interviews, hvor deltagerne fortæller, hvordan de *"har fået ro i sjælen. Det hjælper virkelig med gode samtaler med Liva-personalet (...) altså, nu kender I os og man kan sige alt og behøver ikke at sige de samme ting igen og igen"* og hvordan der *"bare er så hyggeligt og rart her i Liva – nu kender vi hinanden og der bliver altid spurgt ind til, hvordan man har det fra de andre kvinder og fra jer (personalet, red.). Jeg glæder mig til at komme her og det er meget pga. det sociale. Jeg ville faktisk ønske at man bare kunne få lov til at blive her."* Målgruppen, der arbejdes med i LivaRehab, er som tidligere vist en målgruppe med særligt stort behov for tillidsopbyggende relationsarbejde samt kontaktskabende og kontaktvedligeholdende indsatser, hvilket i høj grad viser sig at lykkes i LivaRehab i sidste kvartal af 2014. 2014 har været et år med et forholdsvis lavt antal afsluttede forløb i 2014, men også med et højt antal forlængede forløb. Det er således lykkedes at fastholde deltagerne i LivaRehab og i relationen, hvilket anses som positivt, da denne målgruppe har ekstra behov for stabilitet i forløbene. Det anses derfor som positivt, at det i LivaRehab er lykkedes at arbejde langvarigt og stabilt med mange af deltagerne og meget tyder på, at de vil blive positivt afsluttet i 2015. Dette bekræfter bl.a. at den usikre udvikling i 1. og 2. kvartal af 2014 er blevet modsvaret med en fagligt positiv udvikling i 3. og 4. kvartal af 2014.

Et fremtrædende resultat af indsatsen i LivaRehab 2014 er deltagernes tilfredshed med forløbene. Ud over resultaterne i spørgeskemaundersøgelsen, hvor alle yderst positivt svarer, at de vil anbefale et forløb i LivaRehab til andre, kommer tilfredsheden yderligere til udtryk gennem citater fra de individuelle interviews. En deltager udtrykker det sådan: *"Jeg føler, at Liva er et fantastisk tilbud, som i bogstaveligste forstand har reddet mit liv..."*. En anden deltager fortæller: *"Jeg er så glad for det (Liva, red.). Det er det første sted, hvor jeg får den hjælp, jeg har brug for og hvor jeg føler mig tryk"*. LivaRehab lykkes med at arbejde alsidigt og helhedsorienteret og med at tilbyde unikke indsatser for målgruppen. Det står klart, at deltagerne i LivaRehab udvikler sig positivt i forhold til de sociale, psykosociale, job- og uddannelsesmæssige og helbredsmæssige aspekter. Det er dog en yderst udsat målgruppe, der i de fleste tilfælde er langt fra at være arbejdsmarkeds- eller uddannelsesparate, hvorfor det i mange tilfælde vil kræve længerevarende forløb at få deltagere bedre inkluderet i samfundet, som det fremgår af dette års resultat.

Den Grønlandske indsats er i 2014 vellykket gennemført og et unikt projekt. Hjælpeforanstaltningerne til denne målgruppe er ofte lavt prioriterede tilbud og der er ofte lang venteliste til fx et værelse på herberg eller krisecenter, da denne specifikke målgruppe falder uden for den målgruppe, som de eksisterende tilbud henvender sig til i de respektive kommuner. Dette er som nævnt en gruppe, som har svært ved det sproglige og har svært ved at italesætte deres traumatiske oplevelser. Det er derfor af afgørende betydning at bevare denne indsats for de udsatte grønlandske kvinder, hvor man skræddersyer tilbuddet specifikt efter målgruppens særlige behov for støtte.

Det kan yderligere konkluderes, at LivaRehabs anonyme rådgivning har ydet en betydelig indsats i 2014 og rådgivet, oplyst og støttet 134 kvinder samt fagpersoner, institutioner og organisationer i emner, der omhandler prostitution og gråzoneprostitution, incest samt seksuelle og voldelige overgreb. At LivaRehab kontaktes af borgere fra store dele af Sjælland samt Fyn, Jylland og Bornholm kan tyde på, at behovet for rådgivning inden for førnævnte emner ikke dækkes tilstrækkeligt udenfor København og omegn. Denne indsats bør dermed prioriteres højt, da man med denne sikrer en bred kontaktflade samt bevågenhed i relevante miljøer. Af samme grund anbefales det at højne LivaRehabs brug af den officielle hjemmeside samt sociale medier, da der her ligger et tydeligt udviklingspotentiale med hensyn til at udbrede kendskabet til LivaRehabs tilbud.

LivaRehab modtog i 2013 den første Tine Bryld pris på 500.000 kroner, som blev øremærket til en undersøgelse af gråzoneprostitution blandt udsatte, anbragte unge. Projektet sluttede i februar 2015 med en høringskonference i Folketinget. LivaRehab har i denne forbindelse rådgivet landets opholdssteder og andre socialarbejdere om at forebygge prostitution blandt børn og unge og udarbejdet rapporten "Unge Til Salg" om gråzoneprostitution og arbejdet for polisk bevågenhed og aktion på området. LivaRehab tilbyder yderligere supervision og undervisning til socialarbejdere, psykologer og andre relevante faggrupper om prostitution, gråzoneprostitution og udsatte grønlandske kvinder.

Overordnet arbejder LivaRehab for at sætte vilkårene for mennesker med prostitutionsskader på den politiske og mediemæssige dagsorden via kronikker, debatindlæg, konferencer, temadage, møder og foredrag. Der arbejdes flittigt med synliggørelse af disse menneskers udfordringer, støttebehov og reelle vilkår.

Endeligt kan det konkluderes at LivaRehab er et enestående tilbud til mennesker, der lever med prostitutionsskader eller har oplevet voldelige eller seksuelle overgreb. Det unikke ved LivaRehabs indsats er, at der arbejdes på så mange plan for at forbedre livsvilkårene for denne målgruppe og at det i praksis lykkes at arbejde helhedsorienteret og menneskeligt med den enkelte deltager.

LivaRehabs indsats evalueres både internt og eksternt.